

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 12Co/46/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6713211756
Dátum vydania rozhodnutia: 13. 02. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Peter Kvietok
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2020:6713211756.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Kvietka a sudcov Mgr. Martina Štubniaka a Mgr. Janky Benkovičovej, v spore žalobcu Q. U., narodeného XX. XX. XXXX, trvale bytom Mesto Zvolen, právne zastúpeného JUDr. Evaristom Zuzanom, advokátom, Advokátska kancelária so sídlom Horná 65A, 974 01 Banská Bystrica, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, o náhradu škody a náhradu nemajetkovej ujmy, o odvolaní žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Zvolen č. k. 12C/131/2013-154 zo 6. novembra 2018, takto

rozhodol:

I. Rozsudok okresného súdu vo výroku I. o uložení povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi sumu 6.385,57 Eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku m e n í tak, že žalobu v tejto časti z a m i e t a .

II. Žalobca je p o v i n n ý zaplatiť žalovanej náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 % do 3 dní od právoplatnosti uznesenia, ktorým súd prvej inštancie rozhodne o ich výške.

o d ô v o d n e n i e :

1. Okresný súd Zvolen (ďalej aj „okresný súd“, alebo „súd prvej inštancie“, resp. „prvoinštančný súd“) odvolaním napadnutým rozsudkom uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 6.385,57 Eur do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia (I. výrok) a vo zvyšnej časti žalobu zamietol (II. výrok). O náhrade trov konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania (III. výrok).

2. V odôvodnení rozsudku okresný súd po procesnej stránke poukázal na svoje predošlé rozhodnutie č. k. 12C/131/2013-113 zo dňa 10. 05. 2016, ktorým zaviazal žalovanú na zaplatenie sumy 7.500,- Eur s úrokom z omeškania 5,75 % ročne od 12. 02. 2013 do zaplatenia (a ktorým tiež sčasti žalobu zamietol a sčasti konanie zastavil a priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania vo výške 1.514,62 Eur) a na to, že na odvolanie žalovanej Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením č. k. 12Co/123/2017-136 zo dňa 31. 07. 2018 zrušil rozsudok zo dňa 10. 05. 2016 vo výroku o prisúdení náhrady nemajetkovej ujmy v sume 7.500,- Eur s príslušenstvom a tiež vo výroku o náhrade trov konania a v tomto rozsahu mu vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

3. Citujúc potom ust. § 391 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) okresný súd uviedol, že predmetom sporu zostalo už len zaplatenie nemajetkovej ujmy v sume 7.500,- Eur s príslušným úrokom z omeškania a že dokazovaním zistil, že na základe uznesenia Okresného súdu Zvolen sp. zn. 0Tp/317/2010 zo dňa 03. 09. 2010 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 2Tpo/85/2010 zo dňa 25. 11. 2010 bol žalobca vzatý do väzby, ktorá u neho trvala od 01. 09. 2010 do 11. 05. 2011 (t. j. 253 dní), kedy bol prepustený na slobodu v súvislosti s rozsudkom Okresného súdu Zvolen č. k. 2T/1/2011-751 zo dňa 11. 05. 2011, ktorým bol spod obžaloby oslobodený, pričom Krajský súd v

Banskej Bystrici uznesením sp. zn. 2To/54/2012 zo dňa 31. 05. 2012 zamietol odvolanie prokurátora voči opätovnému oslobodzujúcemu rozsudku (po predchádzajúcom zrušení prvého) okresného súdu.

4. Prvoinštančný súd ďalej uviedol, že na právne posúdenie žalobcom uplatneného nároku bolo potrebné aplikovať ustanovenia zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) v znení účinnom ku dňu 03. 09. 2010 a po citácii čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a ust. § 5 ods. 1, § 6 ods. 1 a 2, § 8 ods. 5 písm. b), § 8 ods. 6 písm. a) a § 17 ods. 2, 3 a 4 zákona č. 514/2003 Z. z. uviedol nasledovné:

„23. Predpokladom zodpovednosti štátu je príčinná súvislosť medzi ujmou poškodeného, ako i následkom a rozhodnutím, ktoré bolo zrušené pre nezákonnosť. V právnej teórii sa za vzťah príčinnej súvislosti označuje priama väzba javov (objektívnych súvislostí), v rámci ktorého jeden jav ako príčina vyvoláva druhý jav, teda následok. O vzťah príčinnej súvislosti ide, ak je medzi nezákonným rozhodnutím a škodou vzťah príčiny a následku. Otázka príčinnej súvislosti nie je otázkou právnou, ide o skutkovú otázku. Právnym posúdením je vymedzenie, medzi ako ujmou (ako následkom) a ako skutočnosťou ako príčinou tejto ujmy má byť príčinná súvislosť zisťovaná. Pre posúdenie vzniku zodpovednosti za škodu má preto zásadný význam otázka, v čom konkrétne spočíva škoda, za ktorú je náhrada požadovaná. Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci má povahu objektívnej zodpovednosti bez ohľadu na zavinenie a zákon nepozná žiadny liberačný dôvod, podľa ktorého by bolo možné zbaviť sa tejto zodpovednosti. Základnou podmienkou zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím je, že toto rozhodnutie bolo zrušené pre nezákonnosť.

24. Z právnych záverov súdnej judikatúry je zrejmé, že oslobodenie spod obžaloby má rovnaký význam ako zrušenie právoplatného uznesenia o začatí trestného stíhania a o vznesení obvinenia pre nezákonnosť. Preto ten kto bol oslobodený spod obžaloby má pri splnení ďalších zákonných podmienok nárok na náhradu aj nemajetkovej ujmy. Podstata nároku na náhradu škody sa tak viaže na výsledok trestného stíhania. Väzbu žalobcu je tak v danej veci potrebné posudzovať v zmysle ust. § 8 ods. 5 písm. b) zákona č. 514/2003 Z.z. za nezákonnú.

25. Žalobca proti uzneseniu o vznesení obvinenia zo dňa 02.09.2010, ČVS: ORP - 666/OVK-ZV-2010 podal žalobca sťažnosť, ktorej nebolo vyhovené a Okresná prokuratúra sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú zamietla. Týmto bola splnená zákonná podmienka podľa ust. § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z. pre uplatnenie náhrady nemajetkovej ujmy, pričom bolo tiež preukázané, že svoj nárok si uplatnil aj prostredníctvom „Žiadosti o predbežné prerokovanie nároku v zmysle § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci“ zo dňa 10.08.2012.

26. Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je dať do vzťahu mieru ujmy na hodnotách ľudskej osobnosti s konkrétnym finančným vyjadrením náhrady takejto nemajetkovej ujmy, ktorá žalobcovi vznikla a týmto spôsobom môže prispieť k zmierneniu vzniknutého stavu.

27. Súd s ohľadom na ust. § 186 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok, podľa ktorého sa skutočnosti všeobecne známe alebo známe súdu z jeho činnosti nedokazujú konštatuje, že výkon väzby vždy predstavuje vážny zásah do osobnej slobody jednotlivca a vyvoláva aj ďalšie negatívne dopady na jeho osobný život, zasahuje do súkromného života jednotlivca, do jeho cti a dobrej povesti, a preto je spôsobilým okrem porušenia práva na osobnú slobodu obmedziť, či porušiť aj právo na rešpektovania a ochranu súkromného a rodinného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti.

28. Súd poukazujúc na akceptované skutočnosti a keďže väzbou došlo k zásahu práva na osobnú slobodu žalobcu, pričom obmedzením slobody sa zasiahlo do súkromného života aj rodinného života, k odčleneniu žalobcu od manželky a v neposlednom rade táto skutočnosť zasiahla aj spoločenský život žalobcu, nakoľko trvaním väzby bol žalobca obmedzovaný na svojom pohybe, obmedzovaný v kontakte s blízkymi osobami a známymi 253 dní, mal súd za dôvodné priznať žalobcovi minimálnu zákonnú náhradu nemajetkovej ujmy súvisiacu s nezákonným rozhodnutím o väzbe podľa § 17 ods. 4 v spojení s § 8 ods. 5 písm. b/ zákona č. 514/2003 Z.z.

29. Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za kalendárny rok 2009 bola v sume 744,50 Eur (t.j. 1/30-ina = 24,82 Eur) a v roku 2010 bola v sume 769,00 Eur (t.j. 1/30-ina = 25,63 Eur). Žalobca bol v roku 2010 vo väzbe 122 dní (od 01.09.2010 do 31.12.2010),

za čo mu patrí náhrada nemajetkovej ujmy 3.028,04 Eur (123 x 24,82 Eur) a v roku 2011 bol vo väzbe 131 dní (od 01.01.2011 do 11.05.2011) za čo mu patrí náhrada nemajetkovej ujmy 3.357,53 Eur (131 x 25,63 Eur). Náhrada nemajetkovej ujmy tak predstavuje spolu sumu vo výške 6.385,57 Eur.

30. Súd v istine žalobu zamietol sčasti 1.114,43 Eur.

31. Súd v príslušenstve žalobu zamietol. V tejto súvislosti súd uvádza, že povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená lehota na plnenie. Až uplynutím tejto lehoty sa dlžník dostáva do omeškania.

32. Súd sa zaoberal i otázkou, či si žalobca trestné stíhanie resp. vzatie do väzby neprivodil sám, pričom nezistil taký dôvod, ktorý by preukazoval, že by si väzbu zavinil sám. Počas konania spolupracoval s orgánmi činnými v trestnom konaní a súdom.

33. Podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku, súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

34. Súd skúmal pomer úspechu a neúspechu čo sa týka trov konania žalobcu a žalovaného, zistil, že pomer úspechu a neúspechu sa blíži k 50 %, a preto rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.“

5. Proti rozsudku okresného súdu podala v zákonnej lehote odvolanie žalovaná napádajúc jeho prvý a tretí výrok. Žiadala rozsudok v napadnutom rozsahu zmeniť a žalobu aj v tejto časti ako nedôvodnú zamietnuť (a priznať jej nárok na náhradu trov konania), alternatívne žiadala rozsudok v napadnutej časti zrušiť a vrátiť vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

6. V dôvodoch odvolania žalovaná vytykala prvoinštančnému súdu, že sa ani vo svojom druhom rozhodnutí dostatočne nevysporiadal s jej námietkami spočívajúcimi v zavinení si väzby samotným žalobcom, ale stručne len uviedol, že takýto dôvod nezistil. Prítom v priebehu konania a aj v odvolaní proti prvému rozhodnutiu poukazovala na to, že vzhľadom na vtedajšie správanie sa žalobcu existovala v danom čase dôvodná obava, že by mohol pokračovať v trestnej činnosti, ktorej sa mal dopúšťať a tým bolo dané aj jeho zavinenie na vzatí do väzby, keď v minulosti bol celkovo 5-krát súdom trestaný a odsúdený aj na nepodmienečné tresty odňatia slobody v trvaní 3 roky a 8 rokov, zároveň mal súd v čase rozhodovania o väzbe preukázané, že u žalobcu existuje dôvodné podozrenie z pokračovania, či spáchania novej obdobnej trestnej činnosti, ako aj z recidívy s prihliadnutím nielen na predchádzajúce trestné odsúdenia ale aj na skutočnosť, že bol dlhodobo nezamestnaný a v páchaní trestnej činnosti by mohol pokračovať za účelom zadováženia si finančných prostriedkov na obživu. Poukázala na rozsudky Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 5Co/161/2013 a sp. zn. 19Co/112/2012, ktoré dali za pravdu potrebu zamietnutia žaloby z dôvodu existencie zavinenia poškodeného na vzatí do väzby. V danom prípade teda konanie žalobcu zakladalo zavinenie si väzby a v dôsledku toho mu právo na náhradu škody nevzniklo.

7. Ďalšia námietka žalovanej sa týkala tak samotného základu ako aj výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú podľa nej okresný súd nesprávne právne posúdil a opätovne aj túto časť rozhodnutia nedostatočne a nepreskúmateľne zdôvodnil. V týchto súvislostiach vyčítala okresnému súdu, že nijakým spôsobom nereflektoval závery, ku ktorým dospel odvolací súd v zrušujúcom uznesení vo vzťahu k možnému priznaniu náhrady nemajetkovej ujmy. Po vrátení veci totiž súd prvej inštancie vykonal jedno pojednávanie dňa 06. 11. 2018, na ktorom bez prítomnosti žalobcu a bez vykonania akéhokoľvek dokazovania opätovne vyhlásil rozsudok vo veci samej a priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 6.385,57 Eur, teda minimálnu zákonnú náhradu v zmysle § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. 12. 2012. Ani zo žaloby a ani z výsledkov dokazovania, ktoré spočívalo výlučne v subjektívnej výpovedi žalobcu nevyplývalo, že by na jeho strane došlo ku vzniku konkrétnej ujmy, jej závažnosti a takých následkov, ktoré by boli hodné odškodnenia v peniazoch, a to práve vo výške priznanej okresným súdom. Z odôvodnenia rozhodnutia nie je možné vyvodiť, na základe akých dôkazov a akou logickou úvahou súd prvej inštancie dospel k záveru o nevyhnutnosti priznať náhradu nemajetkovej ujmy. Bolo to zdôvodnené len tým, že sa jedná o skutočnosť všeobecne známu, ktorá sa s ohľadom na ust. § 186 CSP nedokazuje, ide ale o záver nesprávny, rozporný nielen so zákonom č. 514/2003 Z. z., ale aj s prv vysloveným právnym názorom odvolacieho súdu v zrušujúcom uznesení zo dňa 31. 07. 2018. Ani v prípade uplatňovania nárokov z titulu vykonanej

väzby nie je priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch automatické. Dokazovanie v sporovom konaní sa riadi prejednacou zásadou, čo znamená, že súd vychádza len zo skutočností tvrdených stranami a vykonáva dôkazy, ktoré strany sporu navrhli a aj konanie o náhradu nemajetkovej ujmy je konaním sporovým a žalobca, ktorý sa náhrady takejto ujmy domáha musí uniesť jednak bremeno tvrdenia a aj dôkazné bremeno, že mu nemajetková ujma vznikla. Žalobca ale nenavrhol ani jeden relevantný dôkaz, ktorý by domnelú existenciu nemajetkovej ujmy preukazoval. Žalovaná poukázala v tejto súvislosti na rozhodnutie Krajského súdu v Žiline sp. zn. 10Co/141/2018 a hoci teda výkon väzby predstavuje nepochybne zásah do súhrnu osobných práv poškodeného, nezbavuje ho to povinnosti preukázať vznik nemajetkovej ujmy v jednotlivých oblastiach života. Úvahy o výške nemajetkovej ujmy nemôžu byť ponechané na ľubovôľu súdu, ale musia byť založené na konkrétnych a preskúmateľných hľadiskách. Ani prípadná aplikácia ust. § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. 12. 2012 nezbavuje žalobcu povinnosti preukázania nemajetkovej ujmy a neodbreňuje ani súd od povinnosti náležite zistiť skutkový stav, t. j. zistiť či v prípade žalobcu vôbec došlo k takému zásahu, ktorý je nevyhnutné saturovať formou poskytnutia peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy. Samotné oslobodenie spod obžaloby totiž nezbavuje žalobcu od povinnosti preukázania nemajetkovej ujmy, pričom z jeho strany nebol produkovaný jediný dôkaz, ktorým by preukázal svoje tvrdenia ohľadom vzniku nemajetkovej ujmy. Záver súdu prvej inštancie o „automatickom“ vzniku nemajetkovej ujmy je tak založený na nesprávnom právnom posúdení veci. Žalobca nepreukázal dôvodnosť uplatnenej náhrady nemajetkovej ujmy, lebo nepreukázal konkrétne následky, ktoré mu mali v súvislosti s nezákonnou väzbou vzniknúť a to malo viesť bez ďalšieho k zamietnutiu žaloby.

8. Napokon ohľadne merita veci žalovaná namietala danosť vzťahu príčinnej súvislosti poukazujúc na to, že vznik nemajetkovej ujmy ako dôsledok väzobného stíhania žalobcu nebol vzhľadom na jeho doterajší spôsob života a prostredie, v ktorom žil a pracoval preukázaný. Nie je možné tvrdiť, že práve väzba mala byť jediným dôvodom vzniku nemajetkovej ujmy (a nie jeho predchádzajúce, či následné trestné stíhania a odsúdenia). Absentuje tu teda príčinná súvislosť medzi nemajetkovou ujmom a väzbou.

9. Vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania žalovaná uviedla, že okresný súd jej mal priznať náhradu trov konania, pretože prihliadajúc na prvotne uplatnenú sumu a výsledný úspech žalobcu bola práve ona úspešnejšia, a to v čistom pomere na úrovni 27,02 %.

10. Žalobca sa k odvolaniu žalovanej nevyjadril.

11. Krajský súd, ako súd odvolací (§ 34 CSP), prejednal odvolanie žalovanej viazaný jeho rozsahom a dôvodmi v zmysle ust. § 379 a § 380 CSP (z ktorého dôvodu zostal rozsudok okresného súdu v II. výroku o čiastočnom zamietnutí žaloby nedotknutý), podľa ust. § 385 ods. 1 CSP nariadil na prejednanie odvolania pojednávanie, na ktorom prečítal výpoveď žalobcu obsiahnutú v zápisnici o pojednávaní okresného súdu zo dňa 10. 05. 2016 a na základe toho rozsudok súdu prvej inštancie podľa ust. § 388 CSP v napadnutom rozsahu zmenil (pri použití ust. § 390 CSP), pretože neboli naplnené podmienky na jeho potvrdenie (§ 387 CSP), ani na jeho zrušenie (§ 389 CSP).

12. Odvolací súd dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné. Žalovaná v podanom odvolaní vystihla v podstate všetky zásadné procesnoprávne aj hmotnoprávne nedostatky, ktorými trpí napadnuté rozhodnutie okresného súdu a ktoré mali za následok jeho vecnú nesprávnosť.

13. V prvom rade je potrebné zdôrazniť, že v prípade napadnutého rozhodnutia sa jedná v poradí o druhé rozhodnutie okresného súdu o nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú uplatnil v súvislosti s ním vykonanou väzbou. V zrušujúcom rozhodnutí zo dňa 31. 07. 2018 odvolací súd poukázal jednak na „nekonceptnosť“ prvoinštančného rozhodnutia pri riešení otázky právneho posúdenia žalovaného nároku a tiež na to, že rozhodnutie o priznaní nemajetkovej ujmy bolo svojvoľné, nepodložené relevantnými objektívnymi dôkazmi a v dôsledku toho aj nepreskúmateľné. V odseku 8 zrušujúceho uznesenia pritom odvolací súd (hoc aj v inom zložení senátu) zaujal jasné stanovisko (plne sa stotožňujúc s už v tom čase prezentovanou argumentáciou žalovanej), že žalobca v tomto spore žiadnym spôsobom nepreukázal svoje tvrdenia, ktorými odôvodňoval nevyhnutnosť priznať mu nemajetkovú ujmu a že prvoinštančný súd v tomto smere nevykonal dokazovanie. Tu síce okresnému súdu v ďalšom konaní nasledujúcom po zrušení rozhodnutia nemožno vyčítať, že po vrátení veci nevykonal ešte iné dôkazy, keďže ide o sporové konanie charakteristické tým, že súd v zásade vykoná len stranami navrhnuté dôkazy (§ 185 ods. 1 až 3 CSP) na podloženie relevantných skutkových tvrdení

a je faktom vyplývajúcom zo spisu, že žalobca nenavrhol ohľadne následkov väzby na jeho osobe žiadne ďalšie dokazovanie, či už pred zrušujúcim rozhodnutím krajského súdu alebo následne po vrátení veci okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Ak ale svoje dôkazné návrhy okrem žalobou označených (a k nej pripojených) dôkazov nijakým spôsobom potom žalobca nerozšíril a okresný súd na pojednávaní za toho istého stavu aký bol v odvolacom konaní opätovne mu priznal náhradu nemajetkovej ujmy, nepostupoval v intenciách pomerne jasne naznačených odvolacím súdom.

14. Zodpovedá tak obsahu spisu tvrdenie uvedené v odvolaní žalovanej, že žalobca odvodzoval uplatňovanú ujmu a potrebu jej finančného odškodnenia len od svojej výpovede. Odvolací súd ju potom síce prečítal na odvolacom pojednávaní, ale znovu poukazuje na to, že v zrušujúcom uznesení vytkol prvoinštančnému súdu, že pri rozhodovaní o priznaní nemajetkovej ujmy de facto vychádzal len z tvrdení žalobcu a nevykonal teda žiadne dokazovanie ohľadom dôvodov jej priznania a ani ohľadom skúmania relevantných (demonštratívne určených) zákonných podmienok v ust. § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z., ktoré determinujú jej výšku.

15. Zo zrušujúceho uznesenia preto podľa odvolacieho súdu muselo byť okresnému súdu a (hlavne) aj žalobcovi (zastúpenému advokátom) požadujúcemu náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu jasné, že bez toho, aby nejakým spôsobom skonkretizoval a zobjektivoval, t. j. preukázal tvrdenia o vzniku závažných následkov spôsobených mu v dôsledku väzby, nemôže byť jednoducho v spore úspešným. Odvolací súd dal do pozornosti (okrem iného) ust. § 17 ods. 2 a 3 zákona č. 514/2003 Z. z. a uviedol, že náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch možno priznať len v prípade, ak je preukázaná skutočnosť, na základe ktorej je možné dospieť k záveru, že zadosťučinenie vo forme konštatovania porušenia práva vzhľadom na konkrétne okolnosti nie je postačujúcim. Určenie výšky nemajetkovej ujmy totiž má byť vzhľadom na okolnosti prípadu v súlade s požiadavkou spravodlivosti a podľa odvolacieho súdu poskytnutie spravodlivosti v sebe zahŕňa nevyhnutne predostretie argumentov majúcich ambíciu presvedčiť neúspešnú stranu o správnosti súdom zvoleného riešenia prípadu. A takéto v napadnutom rozhodnutí okresného súdu chýbajú.

16. Ak teda (ako v prejednávacom prípade) nie sú predložené relevantné podklady (dôkazy) o tom, že došlo k tak nepriaznivým následkom v osobnostnej sfére jednotlivca, že ich nemožno „vybaviť“ len deklaráciou o porušení práv (či inou, nepeňažnou formou kompenzácie), nemôže byť peňažná náhrada priznaná, lebo ust. § 17 ods. 2 až 4 zákona č. 514/2003 Z. z. ani v znení účinnom do 01. 01. 2013 a ani v aktuálnom znení neviazali ani neviažu na každý jeden prípad vykonanej väzby (v prípade oslobodenia spod obžaloby) obligatórnosť poskytnutia peňažnej kompenzácie. Pritom ide o skutočnosti, ktoré namietala žalovaná počas celého konania, že žalobca žiadne takéto následky nepreukázal.

17. Okresný súd si v týchto súvislostiach nesprávne vyložil obsah zrušujúceho uznesenia, pretože odvolací súd neusmerňoval okresný súd, aby žalobcovi priznal náhradu nemajetkovej ujmy v minimálnom rozsahu v zmysle úpravy ust. § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom do 01. 01. 2013, iba ho inštruoval, ktoré znenie uvedeného zákona je potrebné aplikovať v danom prípade a ak odvolací súd poukázal na označené ustanovenie, tak len vo vzťahu k tomu, že v prípade preukázania závažnej ujmy bola v danom čase určená spodná, minimálna hranica takejto peňažnej náhrady. Odvolací súd neuviedol, že bolo nesprávnym to, že okresný súd rozsah priznaného nároku stanovil voľnou úvahou (ako to pochopil a uviedol okresný súd v napadnutom rozsudku), naopak, odvolací súd usmernil, že hoci výšku náhrady nemajetkovej ujmy určuje súd voľnou úvahou, nemôže ísť o úvahu nepreskúmateľnú, resp. svojoľnú.

18. Z obsahu spisu musí teda odvolací súd skonštatovať, a to viedlo aj k nutnosti zmeny napadnutého rozhodnutia, že hoci okresný súd použil v prejednávacom prípade správny právny predpis, keď aplikoval jednotlivé ustanovenia zákona č. 514/2003 Z. z., tento ale nesprávne vyložil a aplikoval a hoci dôvodne poukázal aj na čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, opomenul zohľadniť čl. 152 ods. 4 a hlavne čl. 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého sa možno domáhať práv uvedených v čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

19. Odvolací súd preto uvádza, že v danom prípade nebolo po realizovanom dokazovaní pochyb o tom, že žalobca strávil vo výkone väzby 253 dní v čase od 01. 09. 2010 do 11. 05. 2011 na podklade uznesenia Okresného súdu Zvolen zo dňa 03. 09. 2010 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 25. 11. 2010. Dňa 11. 05. 2011 bol prepustený z väzby v dôsledku v uvedený deň vyhláseného

oslobodzujúceho rozsudku Okresného súdu Zvolen, pričom jeho trestné stíhanie následne právoplatne skončilo oslobodením spod obžaloby rozsudkom Okresného súdu Zvolen zo dňa 08. 02. 2012, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 31. 05. 2012 v spojení s uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z toho istého dňa.

20. V tomto smere tak treba primárne vychádzať pri právnom posúdení veci z ust. § 3 ods. 1 písm. c) zákona č. 514/2003 Z. z., pretože zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú v súvislosti s výkonom verejnej moci upravuje tento zákon v § 3 ods. 1 určujúc rozsah zodpovednosti tak, že štát, (t. j. Slovenská republika, pozn. odvolacieho súdu) za podmienok určených týmto zákonom zodpovedá za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci, okrem tretej časti toho zákona, pri výkone verejnej moci:

- a) nezákonným rozhodnutím,
- b) nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody,
- c) rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe, alebo
- d) nesprávnym úradným postupom.

21. V zmysle § 3 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. sa štát svojej zodpovednosti za škodu nemôže zbaviť, čím sa zavrhuje právna úprava tejto zodpovednosti ako zodpovednosti objektívneho charakteru (bez ohľadu na zavinenie) s absolútnou povahou (bez možnosti liberácie). Objektívna zodpovednosť sa niekedy označuje aj ako zodpovednosť za výsledok a preto rozhodujúcim kritériom hodnotenia zákonnosti konania vedeného orgánom verejnej moci je v konečnom dôsledku až výsledok tohto konania. V praxi sa síce stále možno stretnúť s častými (podľa názoru odvolacieho súdu nesprávnymi) názormi, že (ne)zákonnosť najmä trestného stíhania, presnejšie uznesenia o vznesení obvinenia v rámci trestného konania treba posudzovať vzhľadom na dôkaznú situáciu existujúcu v čase vznesenia obvinenia bez ohľadu na neskoršie oslobodenie obvineného spod obžaloby, resp. zastavenie jeho trestného stíhania, tento názor ale neberie do úvahy práve povahu zákonom konštruovanej zodpovednosti štátu za škodu ako zodpovednosti absolútne objektívnej a zodpovednosti za výsledok. Odvolací súd tým chce poukázať (aj) na to, že judikatúra je ustálená v tom, že zastavenie trestného stíhania alebo oslobodenie spod obžaloby znamená s prihliadnutím na konkrétne okolnosti to, že obvinený čin nespáchal a trestné stíhanie proti nemu nemalo byť začaté (pozri najmä stále aktuálne rozhodnutia R 35/1991, R 70/1994, resp. rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4MCdo 15/2009 a sp. zn. 7MCdo 27/2012) a preto ani nemal byť vzatý do väzby napriek tomu, že v čase rozhodovania o nej ju konkrétne okolnosti opodstatňovali. Ako bude ďalej uvedené, podľa odvolacieho súdu zákonodarca výslovnou a osobitnou úpravou práva na náhradu škody spôsobenej väzbou (hoc táto mohla byť vzhľadom na poznatky v danom štádiu trestného konania opodstatnená) dal nepochybne najavo, že takýto zásah do ústavných práv jednotlivca (na osobnú slobodu, slobodu pohybu a pobytu, atď.) zo strany štátu si zaslúži za splnenia stanovených podmienok príslušnú kompenzáciu a treba len zvýrazniť, že zákon v tejto súvislosti vôbec nepoužíva pojem „nezákonné“ rozhodnutie o väzbe, lebo odškodneniu podliehajú dôsledky spôsobené „rozhodnutím o väzbe“.

22. V prípade rozhodovacej činnosti teda zákon č. 514/2003 Z. z. zakladá zodpovednosť štátu za nezákonné rozhodnutie a špecificky za určité rozhodnutia týkajúce sa najmä osobnej slobody jednotlivca (rozhodnutia o zatknutí, zadržaní, o treste atď.). Odvolací súd na tomto mieste len poznamenáva, že okresný súd sa v odseku 25 napadnutého rozsudku zbytočne zaoberal tým, či žalobca podal sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia skúmajúc tak naplnenie podmienok podľa ust. § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., lebo žalobca neodvodzoval žalovanú ujmu od uznesenia o vznesení obvinenia [ako nezákonného rozhodnutia podľa § 3 ods. 1 písm. a) cit. zákona] ale od rozhodnutia o väzbe podľa § 3 ods. 1 písm. c) cit. zákona, ktorej podmienky odškodnenia sú obsiahnuté osobitne v ust. § 8 zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý § je označený ako „Rozhodnutie o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutie o väzbe“.

23. Podľa ust. § 8 ods. 5 zákona č. 514/2003 Z. z., právo na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe má ten, kto bol vzatý do väzby, ak

- a) bolo proti nemu zastavené trestné stíhanie,
- b) bol oslobodený spod obžaloby alebo
- c) vec bola postúpená inému orgánu.

24. V citovanom ustanovení je uvedené, že ten, kto bol vzatý do väzby má právo na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe v tom prípade, ak bolo proti nemu zastavené trestné stíhanie alebo

ak bol oslobodený spod obžaloby alebo ak bola vec postúpená inému orgánu. To znamená, že ten, na kom bola väzba vykonaná na základe väzobného rozhodnutia vydaného v rámci trestného konania podľa Trestného poriadku (aktuálne zákon č. 301/2005 Z. z.), pričom trestné konanie bolo potom ukončené niektorým z uvedených spôsobov (t. j. bez toho, že by bola súdom právoplatne konštatovaná vina dotknutej osoby) má právo na náhradu škody (prípadne aj nemajetkovej ujmy), ktorá vznikla ako dôsledok rozhodnutia o väzbe.

25. Na strane druhej, vzhľadom na takto pomerne prísne koncipovanú právnu úpravu zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím o väzbe (čo je ale podľa odvolacieho súdu správne, pretože ak je podľa Trestného poriadku povinnosťou jednotlivca podrobiť sa potrebným procesným úkonom zameraným na zistenie trestnej činnosti a spravodlivé potrestanie jej páchatel'ov, tak takéto obmedzenie ústavných práv jednotlivca sa nemôže bez legitímneho dôvodu zaobiť bez adekvátnej kompenzácie), v ustanovení § 8 ods. 6 písm. a) zákon č. 514/2003 Z. z. vylučuje z odškodnenia väzby tie prípady, kedy si daná osoba väzbu zavinila sama. Ide tu o limitáciu náhrady škody plne logicky odôvodniteľnú tým, že ak si raz niekto spôsobil škodu sám svojím konaním, tak za ňu nemôže zodpovedať niekto iný. V tejto právnej úprave sa premieta v podstate klasický občianskoprávny princíp zavinenia poškodeného vyjadrený v ustanovení § 441 Občianskeho zákonníka (Ak bola škoda spôsobená aj zavinením poškodeného, znáša škodu pomerne; ak bola škoda spôsobená výlučne jeho zavinením, znáša ju sám).

26. Podľa ust. § 8 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z., právo na náhradu škody nevznikne ak si osoba uloženie trestu, ochranného opatrenia alebo väzbu zavinila sama.

27. Významovo a dosahom totožné ustanovenie obsahovala aj predchádzajúca právna úprava zodpovednosti štátu za škodu účinná do 01. 07. 2004. Bola obsiahnutá v zákone č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, kedy § 5 ods. 2 písm. a) cit. zákona dokonca demonštratívne uvádzal, čo sa považuje za zavinenie poškodeného na uvalení väzby. Ustanovenie § 5 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. znelo takto: Právo na náhradu škody nemá ten, kto si väzbu zavinil sám, najmä tým, že pokusom o útek alebo iným svojím konaním dal príčinu pre obavy, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia.

28. Podľa odvolacieho súdu citovaná aktuálna právna úprava sa nijak od predošlej úpravy neodchýlila (došlo iba k vypusteniu príkladov zavineného konania) a preto je stále použiteľným stanovisko Najvyššieho súdu ČSSR sp. zn. PlsF 3/77 z 30. 11. 1977, podľa ktorého sa v sporoch o náhradu škody skúma, či ten, na kom bola väzba vykonaná, si ju zavinil sám najmä tým, že pokusom o útek alebo iným svojím konaním dal príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia. Ďalej sa v stanovisku uvádza: „K vylúčeniu nároku na odškodnenie za väzbu podľa ustanovenia § 5 ods. 2 písm. a) zákona č. 58/1969 Zb. totiž nestačí, že tu bol zákonný dôvod väzby v zmysle ustanovenia § 67 Trestného poriadku alebo jej trvania v zmysle ustanovenia § 72 Trestného poriadku, ale treba, aby si obvinený sám väzbu zavinil. I keď pritom zákon len príkladom uvádza, ktoré konanie obvineného treba považovať za zavinenie väzby (napr. pokus o útek), rozhodne vždy predpokladá určité konkrétne konanie obvineného, ktorým dal príčinu na uvalenie väzby. To znamená, že podľa úpravy vzatia do väzby a jej trvania zakotvenej v Trestnom poriadku bude tu zákonný dôvod väzby, keď v zmysle ustanovenia § 67 Trestného poriadku bude tu skutočnosť, ktorá odôvodňuje obavu, že obvinený napr. ujde alebo že bude pokračovať v trestnej činnosti alebo že bude pôsobiť na svedkov a pod. Pre vylúčenie nároku na odškodnenie za väzbu malo by však byť preukázané aj určité konanie obvineného, napr. pôsobenie na znalca, zastrašovanie svedkov, odstraňovanie dôkazov a pod., ktorým dal príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia, lebo len v takomto prípade možno hovoriť o tom, že obvinený mal vinu na uvalení väzby. Nemožno preto jednoznačne vidieť zavinenie na uvalení väzby len v tom, že okresný prokurátor zdôvodnil vzatie do väzby konštatovaním, že išlo napr. o osobu niekoľkokrát súdne trestanú pre majetkové a iné delikty a vzhľadom na osobu páchatel'a je nebezpečenstvo, že by mohol ujsť alebo sa skrývať, aby sa vyhol trestnému stíhaniu a trestu, a že je to dôvodná obava, že by mohol i naďalej pokračovať v páchaní trestnej činnosti obdobnej povahy. Zrejme nepôjde taktiež o zavinenie na vzatí do väzby ani vtedy, keď sa obvinený ku spáchaniu trestného činu nepriznal alebo odmieta vypovedať a tak svojím konaním vzbudzuje dôvodné obavy, že by mohol mariť vyšetrovanie pôsobením na svedkov alebo spoluobvinených.“

29. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd konštatuje, že v prejednávacom prípade neboli žalovanou preukázané také skutočnosti, v ktorých by bolo možné vidieť správanie sa žalobcu kvalifikovateľné

ako zavinenie si väzby. Hoci žalobca nijak nepoprel svoje predchádzajúce odsúdenia, a to i na nepodmienečné tresty odňatia slobody, žalovanej sa v zmysle vyššie uvedeného v spore nepodarilo preukázať jeho vlastné aktívne konanie odôvodňujúce väzobné stíhanie (typicky napr. priznanie sa ku skutku) - žiaden dôkaz v tomto smere žalovaná neoznačila. Dôvody väzby v zmysle ust. § 71 ods. 1 Trestného poriadku sa totiž vždy do určitej miery prekrývajú s dôvodmi aktívneho konania, v ktorých možno vidieť zavinenie väzby a tak je nutné odlíšenie týchto skutočností, lebo inak by v dôsledku striktného prevzatia dôvodov väzby ako zároveň súčasných dôvodov jej zavinenia strácalo zmysel samotné ustanovenie § 8 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z. (t. j. obvinený by si vždy sám väzbu zaviniť). Zavinenie obvineného na vzatí do väzby preto treba chápať tak, že jeho zavinené (čo aj nedbanlivostné) konanie bolo dôvodom k vzatí do väzby a z tohto pohľadu nie je významné, či konanie obvineného zakladalo podozrenie zo spáchania trestného činu a či napĺňalo príslušnú skutkovú podstatu trestného činu, pre ktorý bol stíhaný, ale je rozhodujúce to, či jeho zavinené konanie vyvolávalo obavu zakladajúcu dôvod vzatí do väzby. Ako zavinenie si väzby žalobcom preto nemožno vidieť to, že bol v minulosti súdom trestaný, resp. že bol dlhodobo nezamestnaný a mohol by si trestnou činnosťou zadovážovať prostriedky na obživu. Žalovanou označené rozhodnutia iného odvolacieho súdu boli v tejto veci nepoužiteľnými, pretože sa zakladali na iných skutkových okolnostiach (v prvom prípade sám obvinený urobil vyhlásenie, v ktorom spočívalo zavinenie si väzby a v druhom prípade bol obvinený vzatý do väzby ani nie mesiac po prepustení z predchádzajúceho výkonu trestu odňatia slobody).

30. Tak ako bola vzhľadom na obsah odôvodnenia napadnutého rozsudku dôvodnou námietka žalovanej, že sa z hľadiska práva na spravodlivé konanie okresný súd nedostatočne vysporiadal s otázkou zavinenia si väzby žalobcom, bola dôvodnou aj argumentácia žalovanej, že žalobca nepreukázal (a okresný súd riadne nezdôvodnil) tak závažné následky vykonanej väzby na jeho osobnostnej sfére, že by si to zaslúžilo peňažné odškodnenie.

31. Štát - Slovenská republika môže v zmysle § 8 ods. 5 a 6 zákona č. 514/2003 Z. z. zodpovedať za škodu a nemajetkovú ujmu vzniknutú ako následok väzby len po kumulatívnom splnení predpokladov, ktorými sú: a) rozhodnutie o väzbe, b) vykonanie väzby, c) oslobodenie spod obžaloby, d) nejde o prípad uvedený v § 8 ods. 6 cit. zákona, e) vznik škody, prípadne ujmy v nemajetkovej sfére a f) príčinná súvislosť medzi väzbou a škodou (ujmou). Pretože pre nastúpenie zodpovednosti štátu za škodu, prípadne nemajetkovú ujmu sa vyžaduje súčasné naplnenie všetkých vymenovaných podmienok, resp. zodpovednosť štátu nenastáva ak nedošlo k naplneniu niektorej z nich, bolo potrebné preskúmať naplnenie všetkých vymenovaných podmienok, resp. z opačného uhla pohľadu, na neúspech v spore postačuje, ak sa nepreukázalo splnenie čo len jednej z nich.

32. Čo sa týka spôsobu a rozsahu náhrady škody, podľa ust. § 17 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. platí, že sa uhrádza skutočná škoda a ušlý zisk (ak osobitný zákon neustanovuje inak).

33. Ust. § 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. ďalej určuje, že ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak.

34. Ust. § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. potom demonštratívne stanovuje kritériá, ktoré je potrebné zohľadniť pri posudzovaní náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, konkrétne treba prihliadnuť na:

- a) osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje,
- b) závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo,
- c) závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote,
- d) závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení.

35. Zákonná úprava teda niektoré všeobecné hľadiská určenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy obsahuje, pokiaľ ale ide o výšku samotnú, túto už nijako nekonkretizuje. Jediným limitom je aktuálne ust. § 17 ods. 4 cit. zákona, ktoré s účinnosťou od 01. 01. 2013 obmedzuje výšku nemajetkovej ujmy tak, že priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu.

36. Uvedená právna úprava limitujúca výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy je účinná od 01. 01. 2013. Dovtedy ust. § 17 ods. 4 určovalo, že výška nemajetkovej ujmy spôsobenej rozhodnutiami

uvedenými v § 7 a 8 je najmenej jedna tridsatina priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok, a to za každý, aj začatý deň pozbavenia osobnej slobody. V tomto znení bolo citované ustanovenie účinné od 01. 01. 2009 do 01. 01. 2013, pričom v súvislosti so zavedením hornej hranice nemajetkovej ujmy s účinnou od 01. 01. 2013 zákon neobsahuje osobitné prechodné ustanovenia upravujúce posudzovanie nárokov vzniknutých predtým. Podľa záverov súdnej praxe právo poškodeného na náhradu škody, resp. nemajetkovej ujmy vzniká okamihom vydania nezákonného rozhodnutia, či vzatia do väzby, bez ohľadu na to, že uplatniteľným nárokom sa stáva až po splnení ďalších podmienok, napr. oslobodením spod obžaloby (pozri uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/262/2015 alebo sp. zn. 7Cdo/145/2011). Preto nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy na základe uznesenia zo dňa 03. 09. 2010 o jeho vzatí do väzby bolo potrebné posudzovať podľa zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom k uvedenému dňu (t. j. v znení účinnom do 01. 01. 2013).

37. Odvolací súd v nadväznosti na to dáva plne za pravdu prvoinštančnému súdu v konštatovaní, že (hoc nie ako všeobecne známa skutočnosť) výkon väzby ako zabezpečovacieho inštitútu trestného konania na podklade väzobného rozhodnutia je vážnym zásahom do osobnej slobody jednotlivca, či iných ústavne garantovaných práv a slobôd. Nemožno ale už súhlasiť s paušalizovaním jej následkov v tom, že na každého má rovnaké (a negatívne) následky vo vzťahu k jednotlivým stránkam jeho integrity. Vo všeobecnosti samozrejme možno uznať, že na každom bežnom človeku môže väzba zanechať neblahé následky (vo sfére osobného, rodinného života, zdravia, občianskej cti atď.), ale práve preto, že každý sa vyznačuje inou osobnosťou sférou, treba takéto následky skúmať konkrétne v danom individuálnom prípade. Nie je podľa odvolacieho súdu neobhájiteľným konštatovanie, že napr. výkon väzby v závislosti od konkrétnych podmienok môže inak prežívať bezúhonná osoba, ktorá predtým nemala žiaden konflikt so zákonom a iným spôsobom už v tomto „zbehlý“, niekoľkokrát stíhaný, resp. aj odsúdený recidivista. S istotou nemožno dať znamienko rovná sa ani medzi osobu, ktorá mala pred väzbou široké sociálne kontakty a osobu, ktorá takéto niečo nepoznala. Práve toto sú príkladom uvedené okolnosti, ktoré ust. § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom od 01. 01. 2009 berie do úvahy pri možnosti kompenzácie nemajetkovej ujmy a ktoré treba preveriť, aby bolo možné dospieť k pozitívnemu záveru, že väzba vyvolala v osobnostnej sfére poškodeného také následky, že je potrebné ich (aspoň) peňažne odčiniť. Preto odvolací súd poukazoval aj v zrušujúcom uznesení na to, že § 17 ods. 2 cit. zákona hovorí o tom, že nemajetková ujma je na mieste vtedy, ak nie je postačujúci iný vhodnejší prostriedok nápravy, ktorý nespočíva v peniazoch.

38. Hoci teda odvolací súd plne rešpektuje, že väzba ako zásah predovšetkým do osobnej slobody jednotlivca je zásahom do jeho ústavných práv, právna úprava zodpovednosti štátu za škodu nepredstavuje obsahovo taký právny základ, ktorý by opodstatňoval v každom prípade a každú do väzby vzatú fyzickú osobu odškodniť automaticky v peniazoch. A súčasne, hoci aj § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. bol v období od 01. 01. 2009 do 01. 01. 2013 koncipovaný takým spôsobom, že mohol prípadne evokovať akoby náhrada nemajetkovej ujmy (aj) v prípade vykonania väzby musela byť automatická (nárokovateľná), vzhľadom na prv existujúcu nejednotnú právnu prax išlo podľa odvolacieho súdu (len) o prejav vôle zákonodarcu normatívne upraviť presnejší postup pri rozhodovaní o uplatnených nárokoch na náhradu nemajetkovej ujmy bez ambície limitovať súdy pri posúdení individuálnych okolností každého jednotlivého prípadu. Ako v tejto súvislosti uvádza dôvodová správa k zákonu č. 517/2008 Z. z., ktorým sa precizovala úprava tejto problematiky v zákone č. 514/2003 Z. z., „Účelom novelizácie zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov je reagovať na poznatky súdov a iných orgánov verejnej moci o nedostatkoch platnej právnej úpravy ...“, resp. „Dopĺňa sa právna úprava posudzovania nároku na úhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch, a to jednak určením kritérií, ktoré súd v rámci rozhodovacej činnosti zohľadňuje, ako aj zavedením mechanizmu určovania minimálnej výšky nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch, ktorá sa bude odvíjať od priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky. Navrhovaná zmena vychádza z požiadaviek aplikačnej praxe.“

39. Ust. § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom od 01. 01. 2009 do 01. 01. 2013 podľa odvolacieho súdu predstavovalo vodítko pre posúdenie situácie, kedy rozhodnutia uvedené v § 7 a § 8 cit. zákona spôsobili podľa § 17 ods. 2 cit. zákona závažné následky a ak tomu tak s prihliadnutím na kritériá určené § 17 ods. 3 cit. zákona skutočne bolo, v prípade rozhodnutí týkajúcich sa osobnej slobody jednotlivca mala náhrada nemajetkovej ujmy predstavovať aspoň minimálnu zákonom určenú hodnotu.

Ak sa teda preukázali vážne zásahy do osobnostnej sféry jednotlivca spôsobené väzbou, zákon určoval peňažnú náhradu za tieto následky na úrovni aspoň 1/30-iny priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve za každý deň pozbavenia osobnej slobody.

40. Tento princíp bol vypustený s účinnosťou od 01. 01. 2013 zákonom č. 412/2012 Z. z., kedy sa zmenila koncepcia priznávania náhrady nemajetkovej ujmy a namiesto dovtedy platnej minimálnej hranice pri rozhodnutiach, ktoré sa týkali zásahov do osobnej slobody jednotlivca zákon stanovuje vo všetkých prípadoch aplikovateľnú hornú hranicu náhrady nemajetkovej ujmy naviazanú na osobitný právny predpis. Kým teda podľa právnej úpravy účinnej do 01. 01. 2013 boli kritériá rovnaké ako v súčasnosti a bola stanovená minimálna hranica nemajetkovej ujmy v súvislosti s väzbou, od 01. 01. 2013 je jej výška obmedzená maximálnou hranicou a najnižšia stanovená nie je. Z tejto zmeny odvolací súd vyvodzuje, že zákonodarcu prehodnotil právnu úpravu platnú do 01. 01. 2013, pretože neumožňovala flexibilne reagovať súdu priznávajúcemu nemajetkovú ujmu na konkrétne okolnosti daného prípadu, čo odvolací súd dokumentuje slovami dôvodovej správy, podľa ktorej „Zavedenie princípu primeranosti k iným formám finančných kompenzácií spolu s ponechaním možnosti prihliadať na osobitosti jednotlivého prípadu umožňuje, aby výška náhrady na jednej strane nevytvárala priestor pre obohacovanie sa, ale na druhej strane umožňovala „spravodlivé zadost'učinenie“. Navrhovanou úpravou súčasne dochádza k nahradeniu doterajšieho znenia § 17 ods. 4, ktorý v pôvodnom znení obsahoval úpravu spodného limitu výšky nemajetkovej ujmy v prípade väzby v trestnom konaní. Zavedením novej úpravy sa stáva pôvodná právna úprava bezpredmetnou, a preto nie je potrebné, aby bola naďalej súčasťou zákona. Úprava § 17 ods. 4 sa bude aplikovať nielen v prípade väzby, ale bude mať všeobecný charakter pre rozhodovanie o výške nemajetkovej ujmy bez ohľadu na právny dôvod vzniku zodpovednosti za škodu.“

41. Riadiac sa týmito úvahami odvolací súd dospel k záveru, že tak ako súčasná úprava ust. § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. ani znenie tohto ustanovenia účinné do 01. 01. 2013 (a aplikovateľné v tejto veci) neobsahovalo paušalizovanú náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá by bola založená na princípe automatickej (bez ďalšieho) kompenzácie zásahov spôsobených väzbou. Naopak, aj v prípadoch spadajúcich pod zákonnú úpravu účinnú do 01. 01. 2013 bola plne logickou podmienka, že ak nesprávnym (nezákonným) výkonom verejnej moci došlo k vzniku nemajetkovej ujmy, jej odškodnenie musí byť posúdené individuálne podľa kritérií demonštratívne menovaných v ust. § 17 ods. 2 a 3 cit. zákona.

42. Pokiaľ ide o samotné kritériá určené v ust. § 17 ods. 2 a 3 zákona č. 514/2003 Z. z., tieto sú v zásade prebratím judikatúrou formulovaných okolností, ktoré je potrebné zohľadňovať pri rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy podľa ust. § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Preto aj judikatúra vzťahujúca sa k problematike ochrany osobnosti je použiteľnou na účely rozhodovania o náhrade nemajetkovej ujmy podľa osobitného zákona č. 514/2003 Z. z. a v týchto súvislostiach odvolací súd poukazuje na východiská formulované k tomu Najvyšším súdom SR napr. v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/15/2003, podľa ktorého pri zisťovaní miery zásahu do osobnostnej sféry fyzickej osoby treba vychádzať (aj) z následnej reakcie, ktorú zásah vyvolal v rodinnom, pracovnom, či inom prostredí fyzickej osoby a toto treba zisťovať dokazovaním a posúdiť na základe zistenia a vyhodnotenia tejto reakcie. Iba vtedy, ak sa preukáže reakcia svedčiacia o znížení dôstojnosti alebo vážnosti fyzickej osoby v značnej miere, môže byť subsidiárne priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch. Súčasne Najvyšší súd SR v inom prípade uviedol, že iba závažná ujma odôvodňuje priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch a za takú je považovaná ujma, ktorú by z objektívneho hľadiska a nie z hľadiska subjektívnych pocitov dotknutého vzhľadom na okolnosti a intenzitu zásahu, jeho dopad a dôsledky a jeho trvanie považovala za značnú každá iná fyzická osoba v danom mieste a čase a v tej istej situácii, spoločenskom postavení, atď. (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/81/2011).

43. Čiže nebolo možné len na základe číreho faktu vykonania väzby žalobcom túto mu bez ďalšieho finančne kompenzovať. Odvolací súd zdôrazňuje, že v spise sa síce nachádza výpoveď žalobcu, ale inak žiaden objektívny dôkaz preukazujúci, že na strane žalobcu nastali nejaké závažné nepriaznivé následky a že tieto boli spôsobené (čo je otázkou príčinnej súvislosti ako na to dôvodne poukazovala žalovaná) priamo ako dôsledok väzby. Odvolací súd svoje stanovisko už zdôvodnil vyššie a preto sa nemohol stotožniť so žalobcom (jeho právnym zástupcom), ktorý v rámci prednesu na odvolacom pojednávaní zjednodušil celú vec v podstate na to, že ak človek väzbu vykonal a bol následne spod obžaloby oslobodený, väzba má byť peňažne kompenzovaná automaticky. Ak by tomu tak skutočne bolo, zákon č. 514/2003 Z. z. by nehovoril napr. v § 8 ods. 6 o tom, kedy právo na náhradu škody nevznikne, okrem

iného aj v prípade, ak si osoba väzbu zavinila sama, resp. ak bola väzba nariadená v konaní o vydaní do cudziny, čo signalizuje, že je potrebné prihliadať na každý konkrétny prípad, nie paušalizovať danú problematiku.

44. Aj keď teda bolo zo skutkového hľadiska v spore nepochybné, že žalobca bol vo väzbe 283 dní, nijak nebolo spochybnené skutkové tvrdenie žalovanej, podľa ktorej nejde v prípade žalobcu o bezúhonného jednotlivca, ale tento bol už dvakrát súdne trestaný, raz na nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 3 rokov, potom na nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 8 rokov, okrem čoho bol súdne trestaný ešte trikrát. Hoci trestná minulosť osoby sama o sebe samozrejme nemôže byť ospravedlnením, pre ktoré by sa štát mal zbaviť svojej zodpovednosti za následky spôsobené väzbou, aj toto je podľa odvolacieho súdu faktor (ako zohľadnenie osoby poškodeného a jeho doterajšieho života) majúci význam z hľadiska § 17 ods. 2 a 3 zákona č. 514/2003 Z. z. či a v akom rozsahu je náhrada nemajetkovej ujmy na mieste.

45. Žalobca sa na pojednávaní okresného súdu vyjadril, že v dôsledku väzby prišiel o rodinu, nechala ho žena, u ktorej ostali aj deti, ktoré mali v tom čase 3 a 4 roky, ženatý nebol, žili ako druh a družka a na každé dieťa platil minimálne zákonné výživné kvôli tomu, že bol vo väzbe a nemal žiaden príjem. Prišiel aj o priateľov a kamarátov a psychicky ho to dosť postihlo, lebo čakal výnimočný trest. Sústavne sa psychicky zle cíti, liečený u lekára nebol. Postihlo ho to aj spoločensky, že sa nemôže nikde zamestnať, lebo mu všade nahliadali do trestného registra. Tvrdil, že má problém so spánkom, strháva sa v noci a od prepustenia z väzby je to takto už 4 až 5 rokov, stále má nočné mory. Stačí, keď niečo buchne, hneď je hore, lebo je zvyknutý na policajný zásah.

46. Z tejto výpovede žalobcu podľa odvolacieho súdu ale vyplýva, že spája následky, ktoré mala na ňom zanechať väzba skôr s predchádzajúcimi trestnými stíhaniami, čoho dôkazom je minimálne jeho vyjadrenie, že sa budí kvôli vykonaniu bližšie nešpecifikovanej policajnej akcie a tiež to, že práve trestný register mu má brániť v zamestnaní sa. Súčasne dôkazná situácia nedovoľuje urobiť ani záver, že hoc aj tieto následky nastali, bola to práve väzba, ktorá ich spôsobila (čo je otázkou naplnenia príčinnej súvislosti ako ďalšej nevyhnutnej podmienky pre prisúdenie náhrady nemajetkovej ujmy). Žiaden dôkaz nepreukazuje, že väzba ho odlúčila od dovtedy inak fungujúcej rodiny tvorenej partnerkou a maloletými deťmi, že preto na neho priatelia zanevrelí atď. a takýchto otázok tu vzhľadom na obranu žalovanej vyvstáva oveľa viac, ale je zbytočné ich rozoberať. Okresný súd v dôsledku toho nemal nijaký dôkazný podklad pre konštatovanie, že „... väzba odčlenila žalobcu od manželky a v neposlednom rade táto skutočnosť zasiahla aj spoločenský život žalobcu ...“.

47. Aj keď teda odvolací súd si je plne vedomý vysokej hodnoty osobnej slobody jednotlivca opakujúc, že nespochybnuje, že vykonanie väzby je vážnym zásahom a podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky je právom každého odškodnenie za nesprávny a nezákonný výkon verejnej moci, toto právo podlieha zákonnej úprave. Čiže v medziach zákona je potrebné pristupovať k tomu, či odškodnenie poškodenej osobe v danom prípade patrí alebo nepatrí.

48. Odvolací súd tak vo výsledku dospel k záveru, že žalobca nedokázal v tomto spore naplnenie zákonných podmienok na peňažné odčinenie za vykonanú väzbu. Nebolo možné vychádzať len z teoretických úvah o tom aké dôsledky vo všeobecnosti väzba má, resp. môže mať. Preto odvolací súd v prvom napadnutom výroku zmenil rozhodnutie prvoinštančného súdu tak, že žalobu aj v tejto časti zamietol.

49. Nakoľko odvolací súd zmenil rozsudok okresného súdu, musel podľa ust. § 396 ods. 1 a 2 CSP rozhodnúť o trovách celého konania (prvoinštančného aj odvolacieho konania). Nakoľko žaloba bola zamietnutá v celom rozsahu ohľadne žalovanej nemajetkovej ujmy aj so súvisiacim príslušenstvom a ohľadne pôvodne žalovanej sumy 2.498,80 Eur s príslušenstvom uplatňovanej titulom ušlého zisku bolo konanie zastavené na základe čiastočného späťvzatia žaloby žalobcom bez uvedenia dôvodu, v zmysle ust. § 255 ods. 1 a ust. § 256 ods. 1 CSP (keďže procesná úprava takúto situáciu komplexne neupravuje) odvolací súd priznal v podstate plne úspešnej (čo samozrejme nie je presné vyjadrenie vzhľadom na výsledok sporu) žalovanej voči žalobcovi plnú náhradu trov konania na súde prvej inštancie a tiež trov odvolacieho konania, t. j. v rozsahu 100 %. O výške náhrady trov konania rozhodne podľa § 262 ods. 2 CSP súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

50. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Banskej Bystrici, ako súdu odvolacieho, pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) CSP (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie nie je prípustné proti rozsudku, ktorým sa vyslovilo, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že nie je a proti uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania (§ 76 CMP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (t.j. ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpis) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa

predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).